

Česká školní inspekce
Středočeský inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

**Waldorfská škola Příbram – Základní škola, Gymnázium
a Střední odborné učiliště Příbram, Hornická 327**

Hornická 327, 26101 Příbram II

Identifikátor školy: 610 451 251

Termín konání inspekce: 4. - 5. listopad a 8. – 10. listopad 2004

Čj.:	b6-1134/04-5102
Signatura:	ob5zy112

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Waldorfská škola Příbram – Základní škola, Gymnázium a Střední odborné učiliště Příbram, Hornická 327 je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je Město Příbram, Tyršova 108, 261 19 Příbram I.

Dle rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. září 2003 (č. j. 32355/02-21 ze dne 13. ledna 2003) sdružuje škola celkem šest součástí. Základní školu s kapacitou 225 žáků, střední odborné učiliště s kapacitou 45 žáků, gymnázium s kapacitou 60 žáků, školní družinu s kapacitou 35 žáků, školní klub s kapacitou 15 žáků a školní jídelnu s kapacitou 200 jídel.

PŘEDMĚT INSPEKCE

Předmětem inspekční činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

1. personálních podmínek vzdělávání v základní škole a gymnáziu, vzhledem k organizaci činnosti a provozu školy ve školním roce 2004/2005:
 - 1.1 v základní škole se zaměřením na předměty český jazyk, matematika, anglický jazyk, německý jazyk, ruský jazyk, hudební výchova a výtvarná výchova,
 - 1.2 v gymnáziu (studijní oboru 79-41-K/407 Gymnázium, esteticko-výchovné předměty) se zaměřením na předměty český jazyk a literatura, literární seminář, matematika, anglický jazyk, německý jazyk, základy společenských věd a společenskovední seminář vzhledem ke schváleným učebním dokumentům,
2. materiálně-technických podmínek vzdělávání ve školním roce 2004/2005 se zaměřením na předměty v základní škole uvedené v bodě 1.1 a v gymnáziu se zaměřením na předměty uvedené v bodě 1.2,
3. průběhu a výsledků vzdělávání ve školním roce 2004/2005 se zaměřením na předměty v základní škole uvedené v bodě 1.1 a v gymnáziu se zaměřením na předměty uvedené v bodě 1.2.

PERSONÁLNÍ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

V základní škole v oblasti personálních podmínek převažuje nedostatek vysokoškolsky vzdělaných učitelů. Z jedenácti sledovaných učitelů mají dva vysokoškolské vzdělání a tři v současné době studují na vysoké škole. Výuka sledovaných předmětů v gymnáziu byla zajištěna čtrnácti vyučujícími, z nichž šest splňovalo požadavek pedagogické a odborné způsobilosti, jedna vyučující splňovala požadavek odborné způsobilosti a sedm vyučujících cizích jazyků tyto požadavky nesplňovalo. Výchovným poradenstvím jsou pověřeni dva vyučující. Výchovná poradkyně pro základní školu příslušné studium neabsolvovala a výchovný poradce pro gymnázium v současné době studuje výchovné poradenství na filosofické fakultě. Kladným a částečně vyvažujícím prvkem výše uvedených personálních nedostatků je zařazení většiny pedagogů do vzdělávacích seminářů a kurzů v oblasti waldorfské pedagogiky pořádaných Asociací waldorfských škol a zapojení zahraničních pedagogů do dalšího vzdělávání (zahraniční lektoři z waldorfských škol).

Škola má vypracovaný organizační řád, který v základních bodech dobře popisuje organizační a administrativní činnosti jednotlivých pracovníků školy. Organizační schéma školy a jejího

vedení je přehledné a funkční. V řídicí práci se ředitel opírá o své dva zástupce, kteří jsou zodpovědní za organizaci výchovy a vzdělávání.

Přenos informací je ve škole zajištěn zejména každodenním osobním kontaktem všech vyučujících, použitím informačních nástěnek ve sborovně, případně telefonicky.

Z poradních orgánů ve škole dobře funguje pedagogická rada, která se schází pravidelně každé čtvrtletí. Nejdůležitější místo v rozhodování o činnosti školy mají kolegium a Společnost Waldorfské školy Příbram. Kolegium je složeno ze všech pedagogů a schází se pravidelně jedenkrát týdně. Součástí těchto tzv. konferencí je pravidelné vzdělávání učitelů, řešení pedagogických problémů jednotlivých žáků a organizační záležitosti. Společnost Waldorfské školy Příbram sdružuje rodiče, přátele i bývalé absolventy školy, kteří mají o činnost a aktivity školy zájem. Podílejí se na různých akcích (jarmark), zabývají se odbornou a konzultační pomocí při výstavbě školy, zaobírají se jejím spolufinancováním ze strany sponzorů a pracují ve skupině pro tisk a styk s veřejností. Sdružení je řediteli nejen důležitou oporou v jednání s různými partnery, ale poskytuje také škole potřebnou zpětnou vazbu.

Vedení a řízení pedagogických pracovníků má velmi dobrou úroveň. Spolupráce všech vyučujících je funkčně organizována a zabezpečována (kolegium, pracovní porady, uvádějící učitelé, atd.). Nekvalifikovaní pedagogové pracují ve škole s podmínkou doplnění kvalifikace, ta je však prioritně zaměřena na waldorfskou pedagogiku a plynule nenavazuje na vysokoškolské odborné a další všeobecné pedagogické vzdělávání. Kontrolní činnost je kompetenčně rozdělena mezi všechny pracovníky vedení a má průměrnou úroveň v oblasti kontroly pedagogické činnosti i v oblasti vedení povinné dokumentace.

Personální podmínky vzdělávání měly celkově dobrou úroveň.

MATERIÁLNĚ-TECHNICKÉ PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ

Školní areál tvoří pět pavilonů s veškerým zázemím potřebným pro realizaci sledovaných vzdělávacích programů. Vyučující mají k dispozici kabinety i sborovnu. Předností školy jsou multifunkční aula, výtvarný ateliér, prostorná tělocvična, hřiště a travnatá plocha v areálu školy a vlastní jídelna. Celková estetická úroveň budov i jednotlivých pracovišť je příkladná. Úroveň tvorby vlastních epochových sešitů (nahrazující učebnice ve výuce), velmi málo využívané další zdroje informací přímo při vyučování, nepřítomnost didaktické techniky a názorných pomůcek ve třídách (lepší stav byl pouze ve třídách 1. stupně základní školy) patří mezi slabší stránky materiálního zázemí školy. Školní knihovna (umístěna v provizorních podmínkách) byla vybavena množstvím titulů pro žáky i učitele. Rezervy byly v kvantitě jazykových příruček pro práci s informacemi. Velmi dobře byly zajištěny materiálně technické podmínky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (pomůcky, učebnice a počítačové vybavení). Speciální pracovna pro výchovné poradce (je také využívána Pedagogickou-psychologickou poradnou v Příbrami) byla vybavena počítačem, speciálními programy pro rozvoj žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, odbornou literaturou a speciálními pomůckami. Výše uvedené rozdíly v materiálně-technickém vybavení ukázaly na nevyrovnanost finančních možností školy a různý přístup vyučujících k vybavování jednotlivých kabinetů a tříd.

Materiálně-technické podmínky vzdělávání byly celkově hodnoceny jako dobré.

Vzdělávací programy

Vzdělávací programy základní školy a gymnázia jsou realizovány v souladu s rozhodnutím o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení a výuka probíhala podle schválených učebních dokumentů. Úpravy učebních plánů základní školy jsou v souladu s celkovým počtem hodin v platných učebních dokumentech. Individuální vzdělávací programy pro žáky se speciálními potřebami mají velmi dobrou úroveň a jsou naplňovány. Dílčí nedostatky byly zjištěny ve způsobu a kvalitě záznamů do třídních knih (nekonkrétní zápisy, které nezachycovaly prokazatelně průběh vzdělávání), ostatní formální vedení pedagogické dokumentace mělo průměrnou úroveň.

Rozvržení učiva vycházelo z organizace waldorfské školy a podle toho byl vytvářen rozvrh hodin. Epochální výuka probíhala v tzv. hlavním vyučování vždy na začátku vyučovacího dne. Délka hlavního vyučování (110 minut) byla organizačně a činnostně pro žáky a učitele náročná. Další tzv. vedlejší hodiny byly do rozvrhu začleněny s příslušnou délkou 45 minut. Zjištěným nedostatkem v rozvrhu základní školy bylo zařazení pětiminutových přestávek mezi čtvrtou a pátou a mezi pátou a šestou vedlejší hodinou. Ve struktuře vyučovacích jednotek byla výuka dle filosofie waldorfské pedagogiky patrná, realizace se však dařila různě úspěšně.

Práce dvou výchovných poradců se řídí ročním plánem, který je rozpracován do měsíčních cyklů a je koordinován s plánovanou činností školy.

Na základní škole se výchovná poradkyně věnuje třiceti čtyřem žákům, pro které ve spolupráci s ostatními vyučujícími a speciálním pedagogem pedagogicko-psychologické poradny (PPP) připravuje individuální vzdělávací plány (IVP). Všichni diagnostikovaní žáci mají velmi dobře vypracovaný IVP, který je zaměřen na jejich specifické vzdělávací potřeby. Škola integruje také jednu žákyni s kombinovanými vadami vyžadující osobního asistenta. Její specifické potřeby pravidelně konzultuje s odborníky z Jedličkova ústavu. Dále zajišťuje velmi dobře oblast profesní orientace žáků (organizace besed, individuálních pohovorů, zajišťování informačních materiálů, apd.).

Výchovný poradce pro žáky gymnázia pracuje podle ročního plánu a jeho rozpracovaných měsíčních sekvencí. Pro jednoho studenta, který vyžaduje speciální vzdělávací potřeby, vypracoval IVP. Vede přehledy o profesní orientaci žáků a doporučuje vhodně zvolené možnosti dalšího studia na vyšších odborných školách a na vysokých školách v ČR a zahraničí. Předává informace o dnech otevřených dveří na vysokých školách a zajišťuje distribuci přihlášek. Průběžně spolupracuje se studenty a pomáhá orientovat se v nabídce a vhodných oborech, zná jejich individuální schopnosti a dovednosti.

Konzultační hodiny výchovných poradců nejsou pevně stanoveny, ale každé úterý jsou k dispozici společně se speciálním pedagogem PPP v pracovních výchovných poradenských. V ostatním volném čase jsou k dispozici kdykoliv na předběžnou žádost žáků, učitelů a rodičů. Výchovní poradci poskytují poradenskou, metodickou a informační službu pro své kolegy učitele, žáky a jejich rodiče ve všech dostupných oblastech svého působení. Jejich práce má velmi dobrou úroveň.

Klima školy významně přispívá k všeobecnému rozvoji žáků, neboť vývoj a prezentace školy je v souladu s filozofií R. Steinera, zakladatele waldorfské pedagogiky. Výchova a vzdělávání je plně podřízeno tomu, aby podněcovalo a rozvíjelo aktivitu dítěte, jeho zájmy a potřeby. Pracovníci školy jsou silně loajální ke škole a jejím cílům, vzájemně kooperují. Zůstávají ti, kteří se ztotožňují s její filozofií. Učitelé se scházejí s žáky i mimo výchovně vzdělávací proces, pracují s nimi v turistickém nebo v loutkohereckém kroužku. Pravidelně se zúčastňují

sportovních „Olympijských her“. Přípravují kulturní vystoupení pro město, sociální instituce, koncertují v zahraničí, spolupracují s partnerskými školami v Německu, Holandsku, Švýcarsku. Učitelé se také scházejí s rodiči, a to nejen u příležitosti třídních schůzek, ale připravují pro ně vzdělávací programy – přednášky s domácími i zahraničními lektory k porozumění waldorfské pedagogiky, výtvarné a rukodělné kurzy. Škola je otevřená svému okolí, organizuje řezbářské sympozium, čtyřikrát do roka připravuje měsíční slavnosti.

Průběh a výsledky vzdělávání na prvním stupni základní školy v českém jazyce, matematice a výtvarné výchově

Obsah učiva byl rozpracován do velmi formálních tematických plánů. Aktuální příprava byla kvalitativně u jednotlivých vyučujících značně rozdílná.

V rámci inspekční činnosti bylo hospitováno pět epoch hlavního vyučování (český jazyk a matematika) a pět hodin předmětů vedlejšího vyučování (procvičování v matematice, výtvarná výchova a kreslení forem). Ve většině hodin byly kladeny nízké nároky na žáky, těm odpovídaly také stanovené cíle vyučování.

Výuku realizovalo šest vyučujících. U vyučujících se středoškolským vzděláním se negativně promítalo ve sledované výuce chybějící pedagogické i odborné vzdělání, a to v drobných věcných i odborných chybách.

Výuka probíhala v nových, příjemně esteticky vyvážených a jednoduše vybavených kmenových třídách. Jedna hodina práce s hlinou probíhala ve výtvarném ateliéru. Lavice byly uspořádány standardně do řad, ve třídách chyběl prostor pro realizaci rytmických a komunikačních aktivit. Jako pomůcky byly využívány tabule, epochové sešity, psací tabulky, podložky na vyvozování řady násobků daných čísel, míčky, sáčky, rytmické, dechové a drnkací nástroje. V hodinách výtvarné výchovy měli žáci k dispozici akvarelové barvy, speciální akvarelové čtvrtky a keramickou hlinu.

Hlavní vyučování bylo rozděleno na tři části – rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. V nižších ročnících byly části odděleny krátkými přestávkami. Jazykové vyučování bylo charakterizováno třemi složkami – psaním, čtením a literární výchovou; rozvojem dorozumívacích činností a schopností; poznáváním jazyka a pravopisu, které se spolu vzájemně prolínaly. Žáci byli motivováni krátkým úvodním rozhovorem, recitací narozeninových básní a rytmickými aktivitami. Ve dvou třídách byla velmi zřetelná, pro waldorfskou pedagogiku typická, rytmická část. V jedné byly zařazeny obecné rytmické prvky, ve druhé třídě mimořádně kvalitně rozpracované rytmické prvky byly aplikovány na výuku řady násobků daného čísla. Pouze v této třídě byly také patrné prvky kooperace, týmové spolupráce a práce ve dvojici. Vyučovací část, opakování, výklad nové látky a individuální práce byly podceněny, časově omezeny a zkráceny. Chyběl názor, převládala metoda frontální práce. Procvičovací sešity byly nahrazeny psacími tabulkami a epochovými sešity. V těch většinou chyběla důsledná a pravidelná kontrola. Ani samostatná práce na tabulkách nebyla zkontrolována, chyběla zpětná vazba. Integrovaným žákům nebyla věnována žádná speciální péče. Závěr epochy patřil části vyprávěcí s navozenou atmosférou podzimu (doplněno světlem svíce), kde dominantní úlohu měl učitel. Předčítání v jedné třídě probíhalo v klidovém koutku, kdy někteří žáci mohli pro zvýšení pozornosti a soustředěnosti pracovat s plastelínou.

Hodiny s předměty vedlejšího vyučování, měly klasickou stavbu. Velmi zdařilé, názorné, vnitřně motivačně silné a pozitivní byly jedna hodina práce s hlinou a jedna hodina kreslení forem.

Žáci byli vedeni k samostatnému projevu s možností vyjádření vlastního názoru. Osobnost dítěte ze strany učitele byla respektována, naopak - často žáci dostatečně nerespektovali své spolužáky ani vyučujícího. V některých třídách se nedařilo po celou hodinu dodržovat dohodnutá pravidla chování a jednání.

Pozitivní hodnocení se objevovalo v průběhu hodin, ale celkově chyběla jakákoli forma shrnutí učiva i zážitků z vyučování.

Průběh a výsledky vzdělávání měly na prvním stupni základní školy v českém jazyce vyhovující úroveň, v matematice a výtvarné výchově dobrou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání na druhém stupni základní školy v českém jazyce

Výuka v průběhu inspekce probíhala v tzv. vedlejších hodinách. Předmět vyučovali tři vyučující, z nichž jedna splňovala předepsané podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, dva vysokou školu s pedagogickým zaměřením studují.

Učitelé byli na výuku z hlediska cílů a obsahu vyučování připraveni, vyskytující se nedostatky souvisely s nepromyšleností řízení vyučování. Výuka probíhala v kmenových učebnách jednotlivých tříd, běžným způsobem zařízených. V průběhu vyučování byla zaznamenána řada individuálních forem práce se žáky se specifickými vzdělávacími potřebami. Tempo práce bylo poměrně volné.

Úroveň vyučování byla velmi rozličná. Polovina sledovaného vzdělávání měla charakter efektivního vyučování s využitím aktivní práce žáků (práce s textem, podněcování k přemýšlení). Ve vyučování byly zařazeny výchovné aspekty, mezipředmětové vztahy. Žáci pracovali zejména s tzv. epochovými sešity. Ke zvýšení efektivity výuky vyučující použili nakopírované texty. Žáci měli prostor pro sebeuplatnění, dařilo se rozvíjet jejich komunikační a sociální dovednosti. Ve druhé části výše sledovaných hodin uvedené prvky chyběly, vyučování postrádalo aktivitu žáků a mělo pouze informativní charakter.

V organizaci hodin převládala frontální výuka, chyběla rozmanitost vyučovacích metod. Vyučování se stávalo místy stereotypní. Organizačně nezdařené pasáže výuky spolu s nezařazením názorného materiálu se staly pro žáky méně přitažlivé s nižší efektivitou práce. Ve většině případů byla zaznamenána snaha o pozitivní způsob komunikace mezi vyučujícími a žáky založená na vzájemné důvěře a přiměřeném respektu. V jedné hodině byla výuka narušena nekázní žáků, kteří nedokázali respektovat základní společenské normy chování, pravidla sociálního soužití a ohleduplnosti. Část žáků dávala demonstrativně najevo svůj nezájem o průběh vyučovacích hodin. Komunikace mezi učitelkou a žáky v této hodině nefungovala.

Prověřování znalostí bylo ve sledovaných hodinách prováděno většinou formou společného opakování učiva. Hodnocení žáků je zaměřeno na zdůrazňování pozitiv a na oceňování individuálního pokroku, při neúspěšnosti jim byla dána možnost nápravy. Při zařazení referátů často chybělo pozitivní či negativní hodnocení žáků, stejně tak sebehodnocení a sebereflexe. Pouze některé vyučovací hodiny byly uzavřeny závěrečným shrnutím učiva a ocenění snahy žáků. Nepříliš velká pozornost je věnována sešitům žákům, jejichž úprava odráží individualitu jednotlivých žáků.

Celkově převažovalo ukázněné a zároveň spontánní chování žáků, signalizující jejich zájem o výuku.

Průběh a výsledky vzdělávání měly na druhém stupni základní školy v českém jazyce průměrnou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání v základní škole v hudební výchově

Hospitované hodiny měly jasně stanovený cíl. Předmět vyučovala jedna velmi erudovaná vyučující, splňující požadovanou odbornou a pedagogickou způsobilost.

Výuka probíhala v kmenových učebnách, jejich současná výzdoba nepůsobila na všestranný estetický a citový vývoj žáků.

Dominantní částí sledovaných hodin byla hra na zobcové flétny všech žáků, vytvářející vhodnou atmosféru výuky. Hra na zobcové flétny měla patřičnou úroveň. Při nácvičku charakteristických písní byly hlasy žáků vhodně kultivovány. Nechyběla intonační a rytmická cvičení. Zařazování náročné hudební teorie navazovalo na předchozí vědomosti žáků. Svě místo měly i dějiny hudby, nechyběla zpětná vazba. Žáci byli v hodinách aktivní, pracovali s kopírovanými materiály, sešity.

Zpravidla byl vytvořen a využíván prostor k tomu, aby žáci uplatnili svůj názor. Souhrnné zhodnocení průběhu hodiny a vyhodnocení práce žáků vyučující neprováděla. Průběžné vytváření kladného vztahu k hudební výchově bylo výrazné.

Způsob komunikace mezi učitelkou a žáky byl pozitivní. Výuka hudební výchovy je podporována další zájmovou činností žáků.

Průběh a výsledky vzdělávání měly na základní škole v hudební výchově velmi dobrou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání v gymnáziu v předmětech český jazyk a literatura, literární seminář

Skutečnost, že předmětům vyučuje kvalifikovaná učitelka, jež si rozšiřuje vzdělání studiem českého jazyka a literatury, měla pozitivní dopad na odbornou úroveň sledované výuky. Aplikované metody a formy práce korespondovaly s výukovými cíli předmětu ve většině hodin dobře, v některých hodinách (např. literární seminář) pak velmi dobře.

Obsahové rozvržení výuky má podobu tzv. tematických plánů, které rámcově rozdělují témata učební osnovy do jednotlivých ročníků. Zodpovědná příprava vyučující se nejvíce projevila ve věcné správnosti sledované výuky, částečně ve volbě organizace a metod práce, v menší míře pak v materiální podpoře a názornosti výuky.

Vybavení esteticky velmi příjemných učeben umožňuje plnit cíle výuky, ale kmenové třídy neobsahují prvky podnětnosti ve vztahu k mateřskému jazyku. S učebnicemi (vyžadovány jsou jen čítanky, ostatní učební texty jsou doporučeny) se v navštívených hodinách nepracovalo. Učitelka využívala ve sledovaných hodinách okopírovaných textů, titulů krásné i odborné literatury. V literárním semináři žáci pracovali s konkrétními texty. Využití dalších názorných materiálů a didaktické techniky nebylo v navštívených hodinách zaznamenáno.

Zájem žáků o výuku kolísal podle toho, do jaké míry se vyučující podařilo je zapojit do plnění výukových cílů. Jakmile byl žákům vytvořen prostor pro vlastní aktivní činnost (např. skupinová i samostatná práce s textem dle zadaných otázek), jejich pozornost a aktivita kulminovaly. Velmi zdařilá motivace provázela výuku v hodinách literárního semináře. Při tradičních činnostech (poslech výkladu a zapisování poznámek) motivace žáků klesala, přestože vyučující učivo aktualizovala a uváděla i řadu zajímavostí a regionálních souvislostí.

Vnitřní členění hodin mělo obvykle dobrou až velmi dobrou úroveň a souviselo rozmanitostí zařazených činností žáků. Při realizaci předem promyšlených metod a forem práce byly občas zaznamenány drobné organizační nedostatky (např. v efektivitě využívání času, v řízení diskuse). K úspěšnému splnění cílů hodin literárního semináře přispěly vhodně zvolené a organizačně zvládnuté metody a formy výuky. Nové poznatky získávali žáci většinou

prostřednictvím výkladu učitelky. Možnost hledat a objevovat měli žáci především v hodinách literárního semináře. Při výkladu nové látky učitelka příliš nevyužívala vědomostí, které žáci získali předchozím studiem nebo v jiných předmětech. Tempo výuky bylo v navštívených hodinách přiměřené, vyučující respektovala zásady psychohygieny práce. Zpětnovazebních informací o pochopení a zvládnutí v hodině probírané látky se vyučující obvykle nedostalo, jelikož v průběhu a zejména v závěru hodin nebyl vyčleněn prostor pro shrnutí, procvičení a systematizaci učiva.

Hodnocení své práce v hodině se dovídali žáci od učitelky průběžně, četnost většinou pozitivně laděných hodnocení byla průměrná. Předmětem hodnocení byla jen věcná správnost žakovských odpovědí, forma projevu zůstala bez povšimnutí. Vzájemné hodnocení a sebehodnocení žáků bylo v navštívených hodinách zaznamenáno jen ojediněle. Přiměřený rozsah požadovaných znalostí při testu zadaném ve třetím ročníku korespondoval s učebními osnovami předmětu a navazoval na probrané učivo.

Vyučující vytvářela svým pozitivním přístupem k žákům příznivé pracovní klima. Ve třetím a čtvrtém ročníku žáci přirozeně respektovali dohodnutá pravidla vzájemné komunikace. Zejména ve druhém ročníku musela vyučující v několika případech kázeňsky zakročit v okamžicích, kdy jedinci rušili své spolužáky v práci a záměrně neakceptovali známá pravidla jednání. V komunikativních dovednostech některých žáků byly zaznamenány zjevné nedostatky – chybné větné konstrukce, stylistická neobratnost, malá slovní zásoba, užívání nespisovných výrazů. Mluvní cvičení spojená s hodnocením kvality projevu nebyla v navštívených hodinách zařazena. Žákům byl vytvářen dostatečný prostor pro diskusi a vyjádření vlastních názorů a postojů.

Průběh a výsledky vzdělávání měly v gymnáziu v českém jazyce a literatuře dobrou úroveň, v literárním semináři velmi dobrou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání v cizích jazycích v základní škole a gymnáziu

Ve škole jsou vyučovány anglický, německý a ruský jazyk a konverzace v anglickém a v německém jazyku. V základní škole jsou cizí jazyky v souladu se schváleným učebním plánem vyučovány již od prvního ročníku, v každém anglický jazyk a druhý dle výběru rodičů. V gymnáziu je vyučován anglický a německý jazyk, žáci jsou rozdělováni na základě úvodních testů do několika skupin podle pokročilosti. Skupiny jsou prakticky vždy složeny ze žáků více ročníků.

Výuku cizích jazyků v obou typech studia zajišťuje celkem 9 pedagogů, z toho jeden zahraniční lektor, který vyučuje konverzaci v anglickém jazyku v maturitním ročníku. Celkem pět vyučujících učí anglický, tři německý a jeden ruský jazyk. Z uvedeného počtu jsou dle platné normy odborně a pedagogicky způsobilí pouze dva učitelé, ostatní jsou k výuce uvedených předmětů nezpůsobilí. Většina z nich absolvovala některé kurzy a vzdělávání waldorfského školství, postrádají však požadované vysokoškolské pedagogické a odborné studium, což se negativně projevilo v několika hodinách hlavně po stránce didaktiky výuky cizího jazyka. V průběhu inspekce bylo hospitováno u všech vyučujících celkem v 18 hodinách.

Příprava na jednotlivé hodiny byla svědomitá, zaměřovala se hlavně na obsah a nikoli na formy výuky. Stanovené cíle byly přiměřené a ne vždy byly splněny. Předložené časové tematické plány jsou pojaty velmi široce a obecně, postrádají přesné časové určení a hodinové dotace.

Škola nemá pro výuku cizích jazyků odbornou učebnu. Vyučování tak probíhá v kmenových třídách, které jsou světlé, prostorné a hezky vyzdobené, avšak jejich motivační význam

pro výuku jazyků je minimální. Navíc je třeba veškeré pomůcky do těchto tříd přenášet, což se také negativně projevuje na názornosti výuky. Ta byla jednou z největších slabin vyučování cizím jazykům v obou typech studia. K malé názornosti také přispívá fakt, že pro výuku nejsou systematicky používány učebnice, avšak v mnoha případech jsou z nich černobíle kopírovány procvičovací úkoly nebo texty. Z didaktických pomůcek byl v gymnáziu dvakrát použit magnetofon a také slovníky. Další pomůcky, které škola vlastní, použity nebyly.

V oblasti vyučovacích metod, forem a organizace práce bylo možno najít několik společných rysů. Dominantním stylem práce byla frontální výuka. V prvních třech ročnících se výuka opírala hlavně o různé jazykové hry, písničky, říkadla a básně, písemný projev byl zahájen až ve čtvrté třídě. Pouze ve dvou hodinách v gymnáziu pracovali žáci ve dvojicích a v jedné ve větších skupinách. Všechny zhlédnuté hodiny byly zahájeny úvodem se společnou recitací nebo zpěvem. Tím se dařilo (někdy jen na chvíli) koncentrovat žáky na zahájenou výuku. Tento úvod však postrádal sdělení hlavních cílů a úkolů vyučovací jednotky. S prováděným úvodem nekorespondoval závěr hodin: řada z nich byla ukončena pouze ústním sdělením vyučujícího, žádná neměla jakýkoli hodnotící závěr. Tempo hodin bylo minimálně ve čtyřech případech pomalé a zdouhavé. Navíc se některé hodiny zvláště v základní škole vyznačovaly značnou nekázní až nezvladatelností žáků; v takovýchto hodinách (5. třída němčina, 7. třída angličtina) zbýval vyučujícím minimální prostor pro samotnou výuku jazyka, neboť maximum energie (i neúspěšně) museli věnovat uklidňování žáků. Na druhé straně (4. třída ruština, 1. – 3. ročník gymnázia angličtina) byly hodiny, ve kterých vyučující maximálně zaměstnali prakticky všechny žáky, systematicky na ně působili v duchu waldorfské pedagogiky a tyto hodiny byly efektivní. Práce s chybou zaznamenána nebyla, spelování se objevilo opakovaně v gymnáziu. Naprostá většina hodin byla procvičovacími nebo opakovacími, výklad nové mluvnice byl zaznamenán v jedné hodině němčiny.

S absencí pevné stavby a zvláště závěrečného zhodnocení úzce souvisela i nedostatečná motivace žáků, a to zejména v základní škole. Aktualizace učiva se objevila pouze v gymnáziu, malé bylo použití pochvaly v naprosté většině hodin. Tím byly přímo vzorové dvě hodiny konverzace v anglickém jazyku nejvyššího ročníku gymnázia vedené rodilým mluvčím. Zcela v duchu zámožské pedagogiky žáky neustále a průběžně chválil, děkoval jim za jejich vystoupení a systematicky podporoval a budoval jejich jazykové i osobní sebevědomí.

Nejlépe hodnocenou oblastí výuky všech cizích jazyků byla oblast interakce a komunikace. Kromě několika kázeňsky „nepovedených“ hodin v základní škole byl vesměs vzájemný vztah vstřícný a korektní. Všichni vyučující vědí o svých žácích a jejich případných potížích a snaží se jim pomoci. Klima tříd – v porovnání s jinými školami velmi živých – bylo příjemné, žáci jsou systematicky podporováni a vedeni k tomu, aby byli schopni uplatnit vlastní názor.

Oproti předchozí oblasti bylo hodnocení nejhůře vnímanou oblastí výuky cizích jazyků. Hodiny postrádaly průběžné – třeba i negativní – hodnocení žáků a hlavně uzavření a zhodnocení jednotlivých probraných cvičení a zadaných úkolů. Vyučující jen minimálně ocenili žákovský pokrok. Závěrečné zhodnocení se – jak je již uvedeno výše – neobjevilo.

Největším kladem výuky cizích jazyků byl vzájemný vztah vyučujících a žáků, záporům pak malá názornost výuky a motivace a nedostatečné hodnocení žákovské úspěšnosti.

Průběh a výsledky vzdělávání měly v základní škole a v gymnáziu v cizích jazycích celkově průměrnou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání v předmětech základy společenských věd, společenskovědní seminář v gymnáziu

V době inspekční činnosti bylo možné sledovat výuku pouze u jedné učitelky, která však zabezpečuje naprostou většinu výuky předmětu základy společenských věd. Její dosažené vzdělání se zaměřením na sociální pedagogiku se pozitivně promítlo v prvním ročníku, kde probíraná témata korespondovala s vysokoškolskou odborností učitelky. Absence odborného a pedagogického vzdělání ve vztahu k základům společenských věd se částečně projevila ve čtvrtém ročníku v pojetí výuky i z hlediska didaktického, neměla však negativní dopad na věcnou správnost probíraného učiva.

Předmětu základy společenských věd je vyučováno v rámci epoch a předmětů vedlejšího vyučování. Ve druhém ročníku byla výuka vhodně posílena o jednu hodinu týdně. Rovněž zařazením společenskovědního semináře ve čtvrtém ročníku je umožněno žákům prohlubovat si své poznatky a připravovat se k maturitě a dalšímu studiu. Probíraná témata byla v souladu s učební osnovou. Příprava vyučující byla velmi pečlivá z hlediska odborného obsahu učiva, méně pozornosti věnovala přípravě metod a forem výuky a její materiální podpoře.

Sledovaná výuka nebyla provázána využitím pomůcek nebo didaktické techniky. Někteří z žáků měli učebnice, se kterými se v hodinách nepracovalo. Ve dvou hodinách čerpala vyučující z přinesených odborných publikací (přečtení krátkého textu a zadání cvičení na komunikaci). Úroveň materiální podpory výuky byla nízká zejména ve čtvrtém ročníku.

Zdařilá vstupní i průběžná motivace provázela výuku v prvním ročníku. Upoutat pozornost žáků ve čtvrtém ročníku se částečně dařilo uváděním různých zajímavostí. Motivace formou zařazení samostatných nebo kooperativních technik učení nebyla ve sledovaných hodinách využita.

V navštívených hodinách převažovalo tradiční pojetí výuky založené na předávání hotových informací formou výkladu. V jeho průběhu kladla vyučující řadu otázek, na které však žáci příliš nereagovali. Po úvodním opakování následoval z hlediska psychohygieny často příliš dlouhý a jednotvárný výklad nové látky spojený se zápisem do sešitů. V závěru všech hodin scházel prostor pro zopakování, procvičení a utřídění nových poznatků. Verbální charakter vyučování umocňovalo nevyužívání pomůcek a didaktické techniky. Pozitivně lze hodnotit zařazování žákovských referátů k jednotlivým tématům. Přestože byli žáci následně vybízeni k diskusi, zvolená forma frontálně kladených otázek nevytvářela potřebné podmínky pro efektivnější využití této vyučovací metody. Vlastní činnosti žáků byly zastoupeny ve sledované výuce jen ojediněle. Zejména při probírání témat z filozofie citelně scházela práce s textem. Přiměřené a místy až příliš volné tempo výuky vytvářelo žákům dostatečný prostor pro pochopení učiva. Ve sledovaném společenskovědním semináři dominovaly činnosti vyučující (výklad maturitních okruhů) nad vlastními tvůrčími aktivitami žáků. Pracovní podstata semináře tak částečně ustupovala do pozadí, sledovaný průběh připomínal klasickou vyučovací hodinu.

Výrazněji hodnoceny byly jen žákovské referáty. Hodnocení se sneslo v pozitivním duchu, vyučující pracovala často s pochvalou. Vlastní obsah a zejména forma žákovských projevů nebyly podrobněji analyzovány. Vědomosti žáků čtvrtého ročníku při sledovaném frontálním opakování byly v obou sledovaných hodinách na nízké úrovni.

Ve všech hodinách vytvářela učitelka klidnou a nestresující pracovní atmosféru, vedla žáky ke vzájemné ohleduplnosti a pochopení. Drobné kázeňské problémy musela vyučující řešit v prvním ročníku. Žáci byli vedeni k vyjadřování vlastních názorů, postojů a hodnocení. Sledované verbální projevy žáků byly často velmi neobratné.

Průběh a výsledky vzdělávání měly v gymnáziu v předmětech základy společenských věd a společenskovědní seminář průměrnou úroveň.

Průběh a výsledky vzdělávání v matematice na druhém stupni základní školy a gymnáziu

Sledovaná výuka matematiky probíhala v souladu s písemně vypracovaným rozvržením učiva pro školní rok 2004/2005. Zvolené cíle hodin odpovídaly aktuálnímu stavu třídy včetně náplně práce pro žáky integrované. V přípravě vyučujících byly rezervy v oblasti názornosti výuky, zvláště při výuce ve třídách gymnázia.

Přes velkou snahu sledovaných vyučujících aplikovat vzdělávací program školy byly zjištěny v metodice výuky a z části i v její didaktice menší nedostatky, které vyplývaly zvláště u učitelů základní školy z neabsolvování odpovídajícího vysokoškolského studia (pouze jedna vyučující ze sledovaných pedagogů je absolventkou odpovídajícího pedagogického vysokoškolského studia). Zvolené postupy obsahovaly často informace s odvoláním na vysvětlení pojmů v pozdější době nebo naopak obsahovaly minimální počet informací.

Esteticky byly učebny velmi pěkně upravené, avšak vzhledem k výuce matematiky málo podnětné. Výjimkou byla čtvrtá třída základní školy. Při výuce byly dobře využívány učebnice (nebo kopie jejich stránek) pro gymnázia a pracovní sešity pro základní školy. Slabší úroveň byla zjištěna ve využívání matematických tabulek (v gymnáziu) nebo osobních kalkulačků (v gymnáziu i základní škole). Velké rezervy byly zjištěny při využívání názorných pomůcek či jiných materiálů pro výuku matematiky, které mají ve škole minimální zastoupení. Didaktická technika a výpočetní technika nebyla při výuce použita.

Celkově bylo tempo výuky pomalejší. V základní škole v epochální výuce (tzv. v hlavním vyučování) matematiky měla organizace výuky velmi dobrou úroveň, náplň činností se vhodně střídala. Ve vedlejších hodinách v základní škole i gymnáziu převažovala účelná frontální práce, která byla často střídána s individuálním přístupem k pomalejším žákům. Negativem tohoto způsobu vedení výuky však byla stálá dominantní role vyučujícího s funkcí předávat žákům konečné informace. Žáci velmi málo vytvářeli samostatné závěry na základě řešených úkolů.

Ve všech sledovaných hlavních i vedlejších hodinách převládala klidná atmosféra bez jakýchkoliv stresujících okamžiků. Mezi učiteli i žáky byla navazována otevřená komunikace. Žáci byli velmi dobře motivováni ke spolupráci, méně však k matematickému vyjadřování a myšlení. I vyučující často používali při vysvětlování postupů nematematické terminologie.

Při hodnocení žáků učiteli naprosto převažovalo vyzdvihování pozitivních činností či výsledků. Klasifikace byla doplňována velmi dobře slovním hodnocením s respektováním individuálních schopností žáků.

Průběh a výsledky vzdělání měly na druhém stupni základní školy a gymnáziu v matematice velmi dobrou úroveň.

Výsledky vzdělávání zjišťované školou

Kromě běžných vlastních testů, písemných prací a zkoušení škola využila komerční testy pro porovnání výsledků školy a výsledků celostátních. Výsledky byly vedením školy analyzovány a dále uplatňovány při řídicí práci, analýza a přijetí opatření však nebyly dokumentovány. Přínosem při hodnocení žáků je zavedení slovního hodnocení, které bylo ve sledovaných hodinách využíváno a bylo vždy motivující.

Hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání

Průběh vzdělávání a výchovy byl ve sledovaných předmětech a skupinách předmětů v základní škole a gymnáziu celkově hodnocen jako dobrý.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Rozšířená a novelizovaná zřizovací listina Waldorfské školy Příbram – Základní škola, Gymnázium a Střední odborné učiliště Příbram, Hornická 327 ze dne 1. března 2000, bez č. j.
2. Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení s účinností od 1. září 2003, č.j. 32 355/02-21 ze dne 13. ledna 2003.
3. Učební plán základní školy, učební osnovy základní školy ze dne 28. srpna 2003, s platností od 1. září 2003 pod č. j. 25 589/2003-22.
4. Úprava učebního plánu v 1. – 9. ročníku ve školním roce 2004/2005 ze dne 1. září 2004.
5. Učební dokumenty pro gymnázia s platností od 1. září 1999, učební plán gymnázia se čtyřletým studijním cyklem č.j. 20 595/99-22 ze dne 5. května 1999 s platností od 1. září 1999 počínaje prvním ročníkem.
6. Učební plán diferencovaného středního stupně Waldorfské školy Příbram ze dne 1. září 2003 (úprava učebního plánu pro šk. rok 2004/2005, pro gymnázium).
7. Školní řád, Waldorfská škola Příbram, ze dne 1. září 2000.
8. Organizační řád školy, Waldorfská škola Příbram, Základní škola, Gymnázium a Střední odborné učiliště, ze dne 1. září 2003.
9. Třídni výkazy tříd základní školy a gymnázia vedené ve školním roce 2004/2005.
10. Třídni knihy tříd základní školy a gymnázia ve školním roce 2003/2004, 2004/2005.
11. Rozvrh hodin základní školy a gymnázia ve školním roce 2004/2005.
12. Časově tematické plány hospitovaných předmětů.
13. Podkladová inspekční dokumentace ze dne 20. října 2004.
14. Hospitační záznamy kontrolní činnosti vedoucích pracovníků školy.
15. Zápisy z porad vedení a kolegia učitelů ve školním roce 2004/2005.
16. Plány výchovných poradců pro školní rok 2004/2005.
17. Plány práce zástupců ředitele školy pro školní rok 2004/2005.
18. Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2003/2004.
19. Inspekční zpráva č.j. 024 208/00-5004 ze dne 28. června 2000.
20. Seznam žáků s individuálními vzdělávacími potřebami (IVP) pro školní rok 2004/2005.
21. Složky jednotlivých žáků s IVP (jejich součástí jsou vypracované a aktualizované IVP, odborné posudky PPP a jejich platnost, posudky psychologických odborných pracovišť, záznamy spolupráce s rodiči, záznamy spolupráce se speciálním pedagogem PPP).
22. Personální dokumentace učitelů sledovaných předmětů.

ZÁVĚR

Výuka předmětů na prvním stupni základní školy vzhledem k hospitovaným předmětům byla z pohledu vyhláškou stanovených podmínek odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků zabezpečena na pouze vyhovující úrovni (nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pedagogů), na druhém stupni základní školy a gymnáziu bylo personální zabezpečení hodnoceno jako dobré, neboť řada nekvalifikovaných pedagogů si vysokoškolské vzdělání doplňuje. Výchovné poradenství je velmi dobře začleněno do organizace školy, příkladně zajišťuje začlenění integrovaných žáků do vyučování a přispívá ke zlepšení výchovně-vzdělávacího procesu. Organizace činnosti a provozu školy vůči zaměstnancům je promyšlená, standardním způsobem je zajištěn vnitřní tok informací. Jediným zjištěným nedostatkem v organizaci vyučování bylo zařazení dvou pětiminutových přestávek do vyučování v základní škole. Systém vedení a hodnocení zaměstnanců vhodně navazuje na organizační strukturu. Velmi dobrou úroveň má spolupráce všech zaměstnanců, rodičů i žáků při činnostech ve škole i při dalších společných akcích. V účinnosti kontrolního systému byly zjištěny dílčí nedostatky.

Velmi dobré materiálně-technické podmínky byly zjištěny z pohledu pěkného estetického prostředí ve škole, nově vybudovaných učeben a dalšího zázemí (např. multimediální učebna, výtvarný ateliér, tělocvična). Slabším místem bylo nesystematické využívání pomůcek, didaktické techniky, učebnic a odborné literatury (velké rozdíly byly zjištěny mezi jednotlivými vyučujícími při jejich využívání).

Realizace vyučovaných vzdělávacích programů základní školy a gymnázia odpovídala příslušným učebním dokumentům, výuka hodnocených předmětů probíhala v souladu platnými učebními osnovami. Při sledování průběhu a výsledků vzdělávání bylo jednoznačným pozitivem velká snaha vyučujících aplikovat prvky waldorfské pedagogiky, avšak ne vždy se záměr zdařil (ve dvou případech vyučující například nezvládli kázeň ve třídě). Celkově nižší kvalitativní úroveň v požadavcích a nárocích na žáky byla zjištěna zvláště při výuce ve třídách gymnázia. Pozitivními prvky byly celkové klima ve třídách a používané slovní hodnocení práce žáků, které vhodně doplňovalo běžnou klasifikaci.

Ve vývoji školy od poslední inspekce (Inspekční zpráva ze dne 28. června 2000, č. j. 024 208/00-5004) došlo k zásadnímu posunu v oblasti materiálně-technického zabezpečení, které je v současné době v oblasti prostředí a stavu budovy nadstandardní. Ke kladnému posunu však nedošlo v oblasti výchovně-vzdělávací činnosti, kde přetrvává absence pedagogické a odborné způsobilosti učitelů se středoškolským vzděláním.

Hodnotící stupnice:

vynikající	velmi dobrý	dobry (průměrný)	vyhovující	nevyhovující
------------	-------------	------------------	------------	--------------

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektor	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Václav Skála	V. Skála v. r.
Člen týmu	Mgr. Věra Rečlová	V. Rečlová v. r.
Člen týmu	Mgr. Ivana Ullmannová	I. Ullmannová v. r.
Člen týmu	Mgr. Petr Drábek	P. Drábek v. r.
Člen týmu	Mgr. Richard Spiegl	R. Spiegl v. r.
Člen týmu	Mgr. Luboš Hudec	L. Hudec v. r.

V Rakovníku dne 6. prosince 2004

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 23. prosince 2004

Razítko

Ředitel školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu

Titul, jméno a příjmení	Podpis
Mgr. Rostislav Riško, ředitel školy	R. Riško v. r.

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení na adresu pracoviště vedoucího inspekčního týmu, tj. Česká školní inspekce, Nádražní 102/II, 269 01 Rakovník. Připomínky k obsahu inspekční zprávy se stávají její součástí.

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Krajský úřad – odbor školství	2005-01-17	b6-1134/04-5102
Zřizovatel, město Příbram	2005-01-17	b6-1135/04-5102

Připomínky ředitele školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
2005-01-14	b6-1134/04-5102	Připomínky byly podány.